

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 - Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

**Hospodářská situace Číny po vstupu
do Světové obchodní organizace**

China's Economic situation after its entrance to WTO

BP – PE – KEK – 2006 03

Martina Nedvědová

Vedoucí práce: Ing. Michal Filipi, katedra ekonomie

Konzultant : Ing. Jaroslav Novák, ČEZ, a.s.

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146086199

Počet stran: 54
Datum odevzdání: 15. 5. 2006

Počet příloh: 0

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra ekonomie

Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina NEDVĚDOVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Název tématu: **Hospodářská situace Číny po vstupu do WTO**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Historie ekonomického vývoje Číny
2. Charakteristika čínského hospodářství
3. Úloha Číny ve světové ekonomice
4. Prognóza ekonomického růstu
5. Závěr

KEK/PE

54 s.

Lab.

101)

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo. Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 15. 5. 2006

Podpis:

Resumé

Tato bakalářská práce je zaměřena na celkovou charakteristiku současného čínského hospodářství, jeho vývoje a důsledků na celkovou světovou ekonomiku. V první části je stručně nastíněn přechod Číny od striktně socialistického hospodářského systému k systému tržní ekonomiky. V této kapitole jsou také stručně popsány podmínky vstupu Čínské lidové republiky do Světové obchodní organizace v roce 2001. Druhá část práce je zaměřena na podrobný popis současné hospodářské situace v Číně. Třetí kapitola se věnuje dopadům, které má hospodářský vývoj Číny na současnou podobu globální ekonomiky. Na závěr je nastíněn stručný pohled do budoucna této rychle se rozvíjející ekonomiky.

Summary

This bachelor work is focused on the overall characteristic of present Chinese economy, its development and consequences on global worldwide economy. In the first part there is a brief outline of China transition from strictly socialist economic system to nowadays market economy. This chapter describes entry conditions for China to join the World Trade Organization in 2001. Second part of this work is focused on detailed description of present economic situation in China. Third chapter is dedicated to actual impact which Chinese economic development has on contemporary global economics. In conclusion there is a view of this fast Chinese developing economy towards the future.

Klíčová slova

Bankovní sektor

Finanční sektor

Globální ekonomika

Hospodářský růst

Hrubý domácí produkt

Inflace

Integrace

Měnové kurzy

Nezaměstnanost

Parita kupní síly

Trh práce

Tržní ekonomika

Soukromý sektor

Státní sektor

Světová obchodní organizace

Úroková míra

Zahraniční obchod

Banking sector

Economic growth

Exchange rates

Financial sector

Foreign trade

Global economy

Gross Domestic Product

Inflation

Integration

Interest rate

Labour market

Market economy

Private sector

Public sector

Purchasing Power Parity

Unemployment

World Trade Organization

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	9
1. Historie ekonomického vývoje Číny	10
1.1. Vytvoření ekonomiky různých druhů vlastnictví	11
1.2. Trend koordinovaného ekonomického systému	11
1.3. Ekonomická restrukturalizace	12
1.4. Přijetí Číny do WTO	14
2. Ekonomická charakteristika země	17
2.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok	17
2.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let	19
2.3. Průmysl a stavebnictví	21
2.4. Zemědělství	22
2.5. Služby	23
2.6. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika)	25
2.7. Finanční sektor	29
2.7.1. Státní rozpočet	29
2.7.2. Platební bilance, devizové rezervy	30
2.7.3. Zahraniční zadluženost	30
2.7.4. Bankovní systém a pojišťovnictví	31
2.8. Zahraniční obchod	35
2.8.1. Obchodní bilance za posledních 5 let	35
2.8.2. Teritoriální struktura zahraničního obchodu	36
2.8.3. Komoditní struktura zahraničního obchodu	38
2.8.4. Přímé zahraniční investice	39
2.8.5. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR	42
3. Čína jako klíčový hráč na poli světové ekonomiky	46
3.1. Globální ekonomické změny	46
4. Prognóza ekonomického vývoje	48
4.1. Pohled do budoucnosti	50
Závěr	53
Použitá literatura	54

Seznam použitých zkratk a symbolů

%	procento
AO	autonomní oblast
apod.	a podobně
ASEM	The Asia-Europe Meeting
atd.	a tak dále
bil.	bilión
cit.	citováno
CNY	čínský yuan
CPI	index spotřebitelských cen
ČLR	Čínská lidová republika
ČR	Česká Republika
EU	Evropská unie
GW	gigawatt
ha	hektar
HDP	hrubý domácí produkt
km	kilometr
KSČ	Komunistická strana Číny
mil.	milión
mld.	miliarda
MMF	Mezinárodní měnový fond
PBC	The People's Bank of China
RMB	Renminbi (čínská měnová jednotka)
s.š.	severní zeměpisná šířka
SAFE	The State Administration of Foreign Exchange
SB	Světová banka
t	tuna
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar
v.d.	východní zeměpisná délka
VSLZ	Všečínské shromáždění lidových zástupců
WTO	Světová obchodní organizace

Úvod

Nejlidnatější země světa Čína a její rapidní hospodářský rozvoj během uplynulých desetiletí je v posledních měsících a rocích jedním z nejžhavějších témat, na která lze při diskusi o současném stavu globální ekonomiky narazit. Čína se v průběhu čtvrt století stala hospodářskou mocností světového kalibru, přičemž o jejím významu a vlivu na světovou ekonomickou sféru již dnes nelze vůbec pochybovat.

Téma této bakalářské práce je Hospodářská situace Číny po vstupu do WTO. Cílem této práce tedy bude poskytnout celkový obraz současného čínského hospodářství a zjistit jeho dopad na celkovou globální ekonomiku.

V první kapitole bude stručně nastíněn vývoj čínského hospodářství od konce 70. let minulého století, tedy přechod Číny od striktně socialistického hospodářského systému k systému tržní ekonomiky. V této části také budou zmíněny stanovené a Čínou akceptované podmínky jejího vstupu do Světové obchodní organizace.

Nejdůležitější a také nejobsáhlejší část této práce bude zaměřena na samotný popis současného stavu čínské ekonomiky. V této kapitole budou popsány jednotlivé makroekonomické ukazatele čínského hospodářství, čínský finanční sektor a zahraniční obchod.

V závěru této práce bude zhodnocen význam čínské ekonomiky pro celkovou globální ekonomiku a také možný budoucí vývoj čínského hospodářství.

1. Historie ekonomického vývoje Číny

Od založení ČLR, zvláště v letech po vyhlášení politiky ekonomické reformy a otevření se světu v roce 1978, dosáhla Čína obrovských úspěchů v budování čínské ekonomiky a rozvoji společnosti. V roce 1998 činil hrubý národní důchod 7 955,3 miliard yuanů, což představuje 6,4násobný nárůst proti roku 1978 ve srovnatelných cenách. Produkci některých důležitých zemědělských a průmyslových komodit jako obilovin, bavlny, masa, jedlého oleje, uhlí, oceli, cementu, tkanin a televizorů Čína z někdejších zaostalých pozic zaujala první místo na světě.

13.sjezd KS Číny, konaný v roce 1987, vycházející z teorie předsedy strany Teng Siao-Pchinga o budování socialismu s čínskou specifikou přijal strategii tří etap ekonomického rozvoje Číny. V první etapě se mělo dosáhnout dvojnásobku hrubého národního důchodu ve srovnání s r.1980 a skoncovat tak s nedostatečnou produkcí potravin a oblečení - tento úkol byl v podstatě splněn koncem 80.let.

V druhé etapě se mělo dosáhnout čtyřnásobku hrubého národního důchodu do konce století, k čemuž čínská vláda zpracovala 9.pětiletý plán ekonomického a společenského rozvoje na léta 1996-2000, který byl s velkým předstihem splněn již v roce 1995. Tento plán vycházel z toho, že v roce 2000 stoupne počet obyvatel Číny ve srovnání s r.1980 o dalších 300 milionů a stanovoval úkol zvýšit celkovou životní úroveň lidí natolik, aby byla v podstatě odstraněna chudoba, dále pak urychlit vytváření moderního podnikového systému a zahájit budování základů socialistické tržní ekonomiky.

Pro třetí etapu vláda zpracovala dlouhodobé cíle do roku 2010, které stanovují zdvojnásobení hrubého národního důchodu ve srovnání s rokem 2000, aby se ještě více zvýšila celková životní úroveň lidí a víceméně se dokončila výstavba socialistické tržní ekonomiky. Splnění těchto cílů bude znamenat další velký pokrok v rozvoji čínských produktivních sil, v celkovém posílení země a životní úrovně čínského obyvatelstva. V Číně dojde k historickým sociálním a ekonomickým změnám, které položí pevné základy pro další modernizaci země.

1.1. Vytvoření ekonomiky různých druhů vlastnictví

Před přijetím politiky reforem a otevření se světu měla Čína ekonomiku jednotného veřejného vlastnictví, která se ukázala být nedostatečně vitální. Od nastoupení nového politického kurzu čínská vláda v ekonomické oblasti podporuje rozvoj různorodých typů vlastnictví, přičemž preferuje vlastnictví veřejné. Výsledkem je, že ekonomika soukromého i veřejného sektoru se prudce rozvíjí. Koncem roku 1997 bylo v Číně registrováno 29 470 000 průmyslových a obchodních podniků v individuálním a soukromém vlastnictví s 65 870 000 zaměstnanců, 236 000 společných čínsko-zahraničních podniků, družstevních podniků a podniků zahraničních se zahraničním kapitálem ve výši 303 miliard juanů, 680 000 akciových společností a akciových družstevních podniků s kapitálem ve výši 1 730 miliard juanů.

Nárůst a prudký rozmach těchto podniků sehrává důležitou roli z mnoha hledisek, z nichž nejdůležitější je zlepšování podmínek každodenního života obyvatel Číny, zajištění nedostávajících se finančních investičních prostředků a zavádění pokročilých zahraničních technologií spolu s využitím zkušeností zahraničních řídicích pracovníků. V témže období došlo k dalšímu posílení kontroly výslednosti fungování podniků veřejného sektoru. V roce 1997 činil podíl tohoto sektoru na celkovém hrubém národním důchodu 75.8 %. V současné době je v podstatě dotvořený model vzájemného fungování různorodého vlastnictví s vlastnictvím veřejným jako oporou ekonomického rozvoje země.

1.2. Trend koordinovaného ekonomického systému

Slabým článkem čínské ekonomiky do roku 1978 bylo zemědělství a nevyvážený poměr mezi lehkým a těžkým průmyslem. V zájmu větší koordinace, optimalizace a vyváženosti čínské ekonomiky byla od roku 1978 přijata celá řada politických rozhodnutí a opatření, kterými došlo k upřednostnění rozvoje lehkého průmyslu, rozšíření dovozu vysoce kvalitního spotřebního zboží, posílení výstavby průmyslových podniků prvovýroby a zaměření pozornosti na rozvoj terciární sféry. Prokazatelně se výrazně zlepšily vzájemné vazby mezi různými průmyslovými odvětvími a v nich samotných, podíl těžkého průmyslu

na celkové produkci se snížil, zatímco podíl lehkého průmyslu a terciární sféry vzrostl. Dříve celkový růst čínské ekonomiky určoval těžký a lehký průmysl, teď se těžiště přesunulo do lehkého průmyslu a terciární sféry. V současnosti hlavním motorem prudkého rozvoje čínské ekonomiky je lehký průmysl.

Mění se celková národohospodářská struktura země a obrovské změny probíhají i uvnitř jednotlivých hospodářských odvětví. Zatímco v zemědělské sféře došlo k snížení podílu komodit vyloženě zemědělského charakteru, produkce lesnicko-dřevařská, pěstování dobytka a rybářství vzrůstá. Struktura lehkého a těžkého průmyslu přešla od typu lehce zdůrazňujícího spotřební kompenzace k typu tvrdě prosazujícímu orientaci na investice. V terciární sféře došlo k snížení podílu v tradičních oborech jako jsou komunikace, doprava a obchod, ale velice prudce narostl podíl nemovitostí, bankovníctví, pojišťovnictví a telekomunikací.

1.3. Ekonomická restrukturalizace

3.plenární zasedání 11.ústředního výboru KS Číny, konané v roce 1978, rozhodlo o položení důrazu na socialistickou modernizaci a uskutečňování politiky reform a otevření se světu. Reformy začaly na venkově, kde byl postupně zavedený kontraktační systém, svazující platy s rozsahem produkce, a dvoustupňový systém řízení, v němž se proluly centralizační a decentralizační aspekty. Zároveň se postupně upustilo od centrálních a předepisovaných nákupů zemědělských a vedlejších produktů, přičemž u většiny z nich se přestaly kontrolovat jejich ceny. Tyto modifikace zemědělského systému spolu s rozvojem diversifikačních operací a činností obecních podniků podnítily zájem rolníků na výrobě.

3.plenární zasedání 12.ústředního výboru KS Číny v roce 1984 přijalo rozhodnutí o restrukturalizaci ekonomického systému, což signalizovalo rozšíření reform do oblastí měst. V roce 1992 konaný 14.sjezd KS Číny přijal teorii předsedy Teng Siao-pchinga o budování socialismu s čínskou specifikou jako řídicí princip čínské politiky a jako cíl ekonomické reformy stanovil vybudování systému socialistické tržní ekonomiky.

Obsah reforem je možno v zásadě shrnout následovně:

- přijetí řady zásadních makrorozhodnutí a kontrolních opatření k důsledné realizaci reformy ve všech jejích aspektech;
- při rozvoji všech forem vlastnictví bude nadále hlavní formou vlastnictví veřejné;
- mechanismus fungování státem vlastněných podniků bude dál transformovaný tak, aby to odpovídalo požadavkům tržní ekonomiky;
- vlastnická práva a zodpovědnost podniků bude jasně stanovena a funkce státu bude oddělena od funkcí podniků, jejichž řízení se zvědečtí;
- v zemi bude vytvořen otevřený a jednotný tržní systém, který spojí trhy měst a venkova a vytvoří podmínky pro reciproční propojení čínského a zahraničních trhů, přičemž bude prosazována optimalizace rozmístění investic;
- změni se funkce vlády při řízení ekonomiky vytvořením optimálního makroregulačního systému, v němž budou hlavní roli sehrávat nepřímé prostředky řízení;
- vytvoří se takový systém rozdělování státních prostředků, který bude založen na dosahovaných pracovních výsledcích, přičemž se bude upřednostňovat efektivnost a v úvahu se bude brát i čestnost při nakládání s nimi;
- k povzbuzení rozvoje čínské ekonomiky bude vytvořený několikastupňový systém sociálního zajištění.

15.sjezd KSČ v roce 1997 zdůraznil názor, že sektor neveřejného vlastnictví je důležitou neoddělitelnou součástí čínské socialistické ekonomiky. Povzbuzování základních produkčních faktorů jako je kapitál a technologie a spoluúčast na rozdělování zisků umožňuje reformě čínského ekonomického systému, aby postupoval ještě rychleji. V roce 1998 probíhala realizace reforem po všech stránkách velice dobře a bylo dosaženo velkého pokroku při řešení některých obtížných problémů. Tak například se velkého pokroku dosáhlo při prohlubování reformy oběhového systému obilovin, reformy fungování podniků ve státním vlastnictví a reformy bankovního systému. Byly navrženy reformy systému hospodaření s byty a zdravotního pojištění a zformulovány plány reforem investiční politiky, bankovníctví, finančního a daňového systému. Hladce proběhly institucionální změny ve Státní radě a i v tomto orgánu byly dosaženy významné výsledky. V současnosti je v Číně dotvořený systém socialistické tržní ekonomiky, došlo k očividnému zvýraznění základní funkce trhu při rozdělování prostředků a zformoval se

základní makroregulační rámec a kontrolní systém. Navíc došlo ke změně formy ekonomického růstu z extenzivního na intenzivní typ. Do roku 2010 se v Číně podaří vytvořit funkční socialistickou tržní ekonomiku, která dosáhne zralosti do roku 2020. [1]

1.4. Přijetí Číny do WTO

Za mimořádnou událost lze považovat přijetí Číny do Světové obchodní organizace v prosinci 2001, kdy bylo završeno téměř patnáctileté jednání o podmínkách vstupu. S členstvím souvisí zahájení široce koncipovaného programu reform, jehož realizace i časování bude nyní probíhat pod výraznějším tlakem faktorů vnější povahy. To představuje v čínské realitě nový fenomén, avšak i signál o odhodlání důsledně pokračovat v reformním úsilí a v celkové přestavbě ekonomického systému s posilováním prvků tržního hospodářství a otevírání se vůči světu. Přijetí do WTO bude mít dopady nejenom na samotnou Čínu, ale i na řadu dalších zemí, zvláště pak v asijském regionu.

Zájem Číny o členství ve WTO je motivován snahou o rozšíření přístupu na světový trh s přispěním recipročního rušení cel a kvót na čínské exporty zejména u produkce pracovně náročných oborů zpracovatelského průmyslu. V této oblasti se Čína může spoléhat na dlouhodobý konkurenční předstih díky nepřeborné nabídce poměrně levné pracovní síly z venkovských oblastí, kde žije asi 900 milionů obyvatel. Dalším významným motivačním faktorem je stimulace dalších investic ze zahraničí spolu s moderními technologiemi a podnikatelským know-how. To se konkrétně projevilo již v prvních devíti měsících roku 2001, kdy se příliv přímých zahraničních investic zvýšil proti předcházejícímu roku o 30 procent a činil 49 mld. USD.

Jako podmínky členství ve Světové obchodní organizaci byly stanoveny a Čínou akceptovány následující okruhy závazků, jejichž plnění je zpravidla rozvrženo do pětiletého období. Za prvé, otevření prakticky všech hospodářských sektorů pro zahraniční kapitál. Některé byly dříve pro cizince buď přímo zapovězené (např. telekomunikace, pojišťovnictví, vnitřní obchod), anebo jejich účast striktně omezena pouze na určitý druh operací (např. bankovníctví). Nově bude povolena zahraniční

kapitálová účast u domácích telekomunikačních operátorů, u institucí životního pojištění bude cizí majetková účast limitována 50 procenty, u neživotního až 51 procenty. Zahraničním bankám budou povoleny transakce v místní měně s čínskými podniky a posléze i obhospodařování depozit veřejnosti.

Za druhé, rušení subvencí státním podnikům a postavení soukromého podnikání na stejnou rovinu se státním sektorem. S tím souvisí i odbourání kvót a netarifních bariér omezujících dovoz zboží.

Za třetí, chránit práva k duševnímu vlastnictví, zrušit požadavek určité výše tuzemského komponentu (subdodávek) u firem se zahraniční majetkovou účastí a povolit zahraničním společnostem zřizování vlastních distribučních sítí, aby již nemusely operovat přes čínské zprostředkovatele.

Za čtvrté, diferencované snížení dovozních cel, např. u automobilů z 80–100 % na 25 %, u agrárních produktů z cca 21 % až na 17 % a u ostatních z přibližně 15 % na 9 % (ještě v roce 1992 činil průměrný celní tarif 44 %).

Výše nastíněný program změn ovlivní čínské sociálně ekonomické prostředí. Hloubku účinků je obtížné předjímat, nebude však zanedbatelná. Nazíráno z dlouhodobějšího hlediska, a pokud bude vůle závazky důsledně plnit, lze očekávat zesílení tlaku na adaptaci státních podniků tržním podmínkám, což může sice přinést hrozbu bankrotů, ale i vést k lepší alokaci zdrojů a přispět k dalšímu rozvoji soukromého podnikání. Zmenší se rovněž prostor pro odkládání zásadní reformy domácí bankovní soustavy, která je dle standardních měřítek prakticky insolventní.

Členství ve WTO je vnímáno jako zahájení finální etapy dlouhodobého čínského pochodu směrem k modernímu tržnímu hospodářství. Řada s tím spojených reformních kroků bude však přinášet, zejména krátkodobě, i efekty nevítané a jen málo sektorů nepocítí dopady pravidel WTO. Rušení subvencí vývozu agrárních produktů tíživě dolehne na venkovské oblasti, eliminace podpor státních podniků a snížení dovozních cel hrozí růstem nezaměstnanosti. Určitým kompenzačním „polštářem“ může být dostatečně dynamický

ekonomický růst. Dostupné prognózy vesměs obsahují nadějný scénář, založený na stabilitě vnitřních hospodářsko-politických poměrů, na mimořádné atraktivnosti obrovského potenciálu čínského trhu pro transnacionální korporace a zahraniční investory a na setrvalosti a stálosti ekonomického růstu, jenž je ve značné míře podněcován jak exportem, tak i stoupající vnitřní poptávkou.¹

¹ [4] FÁREK, J. Čína ve Světové obchodní organizaci. In *Mezinárodní politika*, 2002, roč. 26, č. 1, s. 20 - 22.

2. Ekonomická charakteristika země

2.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok

Celkový ekonomický vývoj Číny lze v roce 2005 hodnotit kladně. Pokračoval hospodářský růst poměrně velkým tempem, strukturální reformy dále probíhaly, byly realizovány velké projekty v infrastruktuře, resp. jejich fáze. Zemědělství zaznamenalo obrat k lepšímu, zahraniční obchod skončil opět velkým kladným saldem, vysoký byl příliv zahraničních investic. Byly učiněny další kroky k tržnímu hospodářství a přijaty i některé legislativní předpisy pro zlepšení právního prostředí.

Čína pokračovala ve své politice otevírání se světu, ve shodě se závazky WTO snížila cla a odstranila část překážek obchodu. Na druhé straně lze ovšem konstatovat, že některá opatření nebyla dostatečná, reforma státních podniků postupuje pomalu, závazky ve WTO nebyly všechny splněny a Čína navíc své ústupky začíná kompenzovat mimotarifními opatřeními bránícími exportu do ČLR.

Celostátní údaje o nezaměstnanosti se nepublikují, ale je zřejmě velmi vysoká a tím i zátěž sociálního pojištění, prohlubuje se rozdíl mezi úrovní ve městech a na venkově, těžká je situace nízkopříjmových domácností. Dalšími problémy jsou omezená domácí poptávka, nesoulad nabídky a poptávky na trhu (zejména pokud jde o energii a dopravu), hospodářská korupce, nehody v průmyslových zařízeních a s tím spojené pracovní úrazy. Trvá nebezpečí „přehřátí ekonomiky“, je kritizován neúměrný rozsah investic, velký tlak na zdroje, problém zhoršování životního prostředí, úbytek zemědělské půdy.

Pokud jde o kurs měny, je podhodnocen a Čína musí odolávat zahraničnímu tlaku na revaluaci CNY. Na zasedání ministrů financí ASEM, konaném 26.6.2005, premiér Wen Jiabao znovu kurs obhajoval a z jeho řeči lze usuzovat, že změny nenastanou v blízké budoucnosti. Revalvace by měla dopad na zahraniční obchod, což by ukázalo i slabinu celého hospodářství a mělo by vážný vliv na společenskou situaci v zemi.

Dobré hospodářské výsledky (růst HDP, vysoké pozitivní saldo zahraničního obchodu i platební bilance, stabilita měny, zvýšení devizových rezerv atd.) byly dosaženy zejména uplatňováním vhodné fiskální politiky a opatrné monetární politiky, zlepšením hospodaření průmyslových podniků (včetně státních), proexportním zaměřením hospodářské politiky státu, zlepšenou konkurenceschopností čínského zboží, rekordním přílivem zahraničního kapitálu, který reagoval i na postupné zlepšení ekonomického prostředí důsledkem vstupu Číny do WTO (resp. na závazky tam slíbené).

HDP za celý rok 2005 dosáhl hodnoty 18,23 biliónů CNY (2,23 bil. USD), což znamenalo nárůst ve výši 9,9% v porovnání s rokem 2004 ve srovnatelných cenách. Podíl primárního sektoru na tvorbě HDP činil 12,5%, hodnota primárního sektoru představovala 2,27 bil. CNY (0,28 bil. USD), tedy růst o 5,2%, sekundární sektor se podílel 47,3%, jeho hodnota činila 8,62 bil. CNY (1,067 bil. USD), tj. zvýšení o 11,4 %, hodnota terciárního sektoru se zvýšila o 9,6% na 7,34 bil. CNY (0,91 bil. USD), podíl na HDP 40,3%.²

Světová banka odhaduje, že růst HDP Číny bude v roce 2006 činit 9,2%. Čínská vláda zamýšlí v příštích pěti letech (2006 – 2011) podpořit domácí poptávku (např. stabilním růstem příjmů obyvatel, daňovými a fiskálními pobídkami), aby snížila závislost růstu HDP na zahraničním obchodě. I tak SB neočekává dramatický růst spotřeby čínských obyvatel v brzké době, poněvadž růst příjmů na venkově je pomalý.

V roce 2005 skutečně užití přímé zahraniční investice poklesly o 0,5% na 60,3 mld. USD. Za první 2 měsíce roku 2006 dosáhly FDI do Číny objemu 8,6 mld. USD (růst o téměř 8%). V tomto období Ministerstvo obchodu ČLR zaregistrovalo 5 136 nových zahraničních společností, což představuje pokles o 5%.

Devizové rezervy Číny na konci roku 2005 dosáhly 818,9 mld. USD a zvýšily se tak o 208,9 mld. USD od začátku roku 2005. Kurs měny se od měsíce července zhodnocoval a koncem prosince kurs činil 1 USD = 8,0759 CNY. K lednu 2006 činil kurz 8,0664 RMB za 1 USD, což je opět mírné posílení RMB vůči dolaru.

² Hodnoty týkající se domácího produktu a přidané hodnoty jsou v současných cenách, zatímco tempa růstu jsou počítána ve srovnatelných cenách.

V roce 2005 maloobchodní prodej vzrostl na 6.717,7 mld. CNY (832 mld. USD), zvýšil se o 12,9%. Obchod v městských aglomeracích vzrostl o 13,6%, ve venkovských oblastech vzrostl o 11,5%. Velkoobchodní a maloobchodní prodej celkem zaznamenal nárůst o 12,6%.

Index spotřebitelských cen (CPI) vzrostl meziročně o 1,8%, přičemž ceny ve městech vzrostly o 1,6% a ve venkovských oblastech o 2,2%. Z toho ceny za potraviny dosáhly růstu 2,9%, za bydlení 5,4%; za rekreaci, vzdělání, kulturu a služby 2,2%. Maloobchodní ceny vzrostly o 0,8%, výrobní ceny o 4,9%, nákupní ceny surovin, paliv a energie o 8,3%..

Míra registrované nezaměstnanosti v městských oblastech činila na konci roku 2005 4,2%, což je stejná úroveň jako v roce 2004.

Disponibilní příjem na hlavu ve městech činil 10 493 CNY (1 299,3 USD), což představuje reálný růst 9,6% proti předchozímu roku. U venkovského obyvatelstva však čistý příjem na hlavu dosáhl jen 3.255 CNY (403,05 USD), což představovalo reálný růst 6,2%.

2.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let

V posledních 5 letech bylo dosaženo vysokého ekonomického růstu, který byl každoročně mezi 7,5% a 9,5%. Zahraniční obchod skončil vždy pozitivním saldem, minimálně 22 mld. USD, v roce 2004 to bylo 32 mld. USD. Objem zahraničního obchodu vzrostl z 474 mld. USD v roce 2000 na 1,15 bilionů USD v roce 2004, takže Čína se posunula v tomto ukazateli na třetí místo ve světě (za USA a Německo). Devizové rezervy se trvale zvyšovaly ze 165,6 mld. USD v roce 2000 na 609,9 mld. USD na konci roku 2004; kurs měny byl stabilní. Objem skutečně použitých zahraničních investic rostl rekordním tempem (v roce 2000 to bylo 38,4 mld. USD, v roce 2004 již 60,6 mld. USD) a Čína v hodnoceném pětiletém období soutěžila s USA o první místo ve světě v jejich alokaci.

Pokud jde o charakteristiku ekonomiky, v posledních 5 letech se měnila vlastnická struktura (růst výkonnosti soukromého sektoru), byly prohloubeny tržní prvky, provedeny reformy v bankovním, daňovém systému atd. Bylo dosaženo významných změn ve struktuře průmyslu, úloha moderních odvětví vzrostla. Čína se stala v prosinci 2001 členem WTO a sílil její tlak na vytvoření zóny volného obchodu se zeměmi ASEAN.

Tab. č.1: Základní makroekonomické ukazatele za období let 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
hrubý domácí produkt v běžných cenách (mld. USD)	1080,0	1160,0	1237,1	1406,0	1649,4
růst HDP ve srovnatelných cenách	8,0 %	7,5 %	8,3%	9,3%	9,5%
HDP na obyvatele (USD)	790,5	914,0	963,1	1061	1270
míra inflace na bázi indexu spotřebitelských cen	0,4%	0,7%	-0,8%	1,2	3,9
míra nezaměstnanosti (ve městech)	3,1%	3,6%	4,0%	4,3%	4,2%
kurs měny v CNY (za 1 USD)	8,2781	8,2781	8,2773	8,2645	8,2765

[7; vlastní zpracování]

Za posledních 5 let došlo k rozšíření sociálního systému, který obsahuje starobní důchody, zdravotní péči, pojištění v mateřství, dávky v nezaměstnanosti a pojištění pro případ pracovního úrazu či nemoci z povolání. Systém je však jen pro městské obyvatelstvo, přičemž do něj přispívá zaměstnavatel cca 30% z objemu mezd a pracovník cca 11%. Rozdíl životních podmínek pro městské a venkovské obyvatelstvo se zvětšuje a představuje jeden z největších faktorů sociální nestability. O tom svědčí i příjmy na obyvatele:

Tab. č.2: Průměrný čistý roční příjem na hlavu

Průměrný roční čistý příjem	2000	2001	2002	2003	2004
ve městech v CNY	6280	6860	7703	8472	9422
reálný růst v %	6,4	8,5	13,4	9,0	7,7
na venkově v CNY	2253	2366	2476	2622	2936
reálný růst v %	2,1	4,2	4,8	4,3	6,8

[7; vlastní zpracování]

Podle čínských statistik na venkově žije 26,1 mil. osob, které mají za celý rok čistý příjem menší než 668 CNY a 49,77 mil. osob s příjmem 669 – 924 CNY (tj. cca 80 – 112 USD).

2.3. Průmysl a stavebnictví

V roce 2005 průmyslová výroba vzrostla proti roku 2004 o 16,4% na 6.642,5 mld. CNY (822,51 mld. USD), z toho těžký průmysl přispěl k růstu výroby téměř 69% a lehký průmysl 31%.

Růst produkce hlavních průmyslových výrobků:

- výroba ocelových výrobků 24,1%
- mikropočítače 53,3%
- TV přijímače 13,1%
- mobilní telefony 22,2%,
- motorová vozidla 13% (osobní automobily 26,9%).

Zvýšila se efektivnost podniků. Za leden až prosinec 2005 zisk u státních podniků a nestátních s ročními tržbami nad 5 mil. CNY dosáhl 1.436,2 mld. CNY (177,84 mld. USD), což je zvýšení o 22,6% proti stejnému období 2004. Z toho růst u státních podniků byl 17,4%.

Růst investic do fixního majetku (investice např. do nájemních domů, letišť, elektráren) dosáhl 25,7% na hodnotu 8.860,4 mld. CNY (1.097,14 mld. USD) za rok 2005. Investice v městských oblastech dosáhly hodnoty 7.509,6 mld. CNY (929,9 mld. USD) s růstem 27,2%, investice ve venkovských oblastech vzrostly o 18%. Z hlediska regionů nárůst investic do východních oblastí země činil 24%, do centrálních 32,7% a do západních oblastí 30,6%. Nejvíce vzrostly investice do sekundárního sektoru (o 38,4%), poté do primárního (o 27,5%), v terciárním sektoru nárůst dosáhl 20%.

Přidaná hodnota ve stavebnictví vzrostla v roce 2004 proti předchozímu roku o 8,1%, tj. o 3,8 procentního bodu méně než rok předtím, na 957,2 mld. CNY. Zisk nejvýkonnějších stavebních firem prý vzrostl o 19,5% (jedná se o firmy, co mají zvláštní čínský certifikát). Vzrostla produkce stavebních hmot, např. cementu bylo vyrobeno 1.038,3 mil. tun, což představuje zvýšení proti roku 2004 o 11,6%. Vzhledem k velkému stavebnímu boomu a celkovým potřebám ekonomiky vzrostla i výroba oceli a sice o cca 24,6%.

V souvislosti s přípravou na olympijské hry v roce 2008 pokračoval zejména v Pekingu obrovský rozmach stavebnictví. Zvláštní pozornost byla věnována rozvoji západních provincií, např. byla rozšířena nebo nově vybudována letiště v městech Xingyi, Lhasa, Hotan a Yan'an.

2.4. Zemědělství

Produkce zrnin vzrostla v roce 2005 o 3,1% na 484 mil. tun, z toho produkce bavlny činila 5,7 mil. tun (pokles o 9,8%), produkce olejnin a cukru dosáhla stejné úrovně jako v roce 2004. Také průměrný výnos z hektaru vzrostl, a sice o 6,6%, na 4,62 tuny. Zvýšila se i produkce dalších důležitých plodin jako olejnatých rostlin, zeleniny a ovoce.

Osevní plocha pro zrniny a vybrané plodiny byla zvýšena o 2,2 mil. hektarů na 101,61 mil. ha a bavlny o 580 tisíc ha na 5,69 mil. ha. Naopak, osevní plocha

pro olejnaté rostliny byla snížena o 470 tisíc ha na 14,52 mil. ha, cukernatých plodin o 90 tisíc ha na 1,57 mil. ha, zeleniny o 290 tisíc ha na 17,67 mil. ha.

V roce 2005 byl zaznamenán růst i v živočišné produkci, přestože se na území Číny vyskytla ptačí chřipka. Produkce masa vzrostla oproti roku 2004 o 6,3% na 77,2 mil. tun. Celkový výnos ryb a produktů z vodního hospodářství vzrostl o 3,2% na 48,6 mil. tun.

Zemědělství má v Číně obrovský význam, podle statistik koncem roku 2004 žilo na venkově 58% obyvatel a zemědělství je pro ně nejdůležitějším zaměstnáním. Při hodnocení výkonnosti zemědělství je však třeba uvést, že v roce 2004 se Čína z čistého vývoze stala dovozcem a obchodní deficit představoval 5,5 mld. USD místo předchozího přebytku 1,94 mil. USD. Důvody jsou různé, např. nemožnost exportovat drůbež kvůli ptačí chřipce, ale hlavním je nedostatečná výroba zrnin v ČLR. Podle statistik největší deficit byl u obilovin, cukru a průmyslových plodin, jako je bavlna.

Produkce obilovin klesala od roku 2003 a to vedlo k řadě vládních zásahů, uvolnění exportu ostatních zemědělských produktů a ke zvýšení dovozních kvót. K růstu importu do Číny přispělo i zvýšení domácích cen, údajně někde až o 40%, u bavlny pak zrušení dovozních kvót na čínský textil, které mělo za důsledek zvýšení výroby a snahy zabezpečit suroviny. Podle čínských expertů nahrává dovozu do Číny i to, že úroveň cel zemědělských produktů je v ČLR nižší, a sice 15,35%, zatímco ve světě je to 62%. Lze očekávat další vládní opatření na stimulaci produkce a vývozu zemědělských produktů. Podle vládního výzkumného ústavu export zemědělské produkce v hodnotě 10 tisíc USD zaměstná 28 pracovníků a cílem je vytvořit 16 mil. míst pro venkovské obyvatele.

2.5. Služby

Hodnota terciárního sektoru dosáhla v roce 2005 7.339,5 mld. CNY (908,82 mld. USD), což představovalo růst o 9,6%. Podíl na tvorbě HDP činil 40,3%.

Maloobchodní prodej spotřebního zboží na domácím trhu dosáhl hodnoty 5,40 bilionů CNY, vzrostl o 13,3% a po očištění od cenového faktoru reálně o 10,2%. Prodej ve městech se přitom zvýšil o 14,7% na 3,56 bil. CNY, na venkově o 10,7% na 1,84 bil. CNY.

Při charakterizování domácího obchodu je nutné zmínit, že od 11.12.2004 (tedy přesně 3 roky po svém vstupu do WTO) ČLR uvolnila pravidla pro obchodování a od uvedeného data je možné zakládat společnosti plně vlastněné zahraničním vlastníkem. Týká se to jak maloobchodu tak i velkoobchodu, přičemž požadavky na registrovaný kapitál nejsou příliš velké. Navíc i již existující výrobní společnosti se zahraničním kapitálem dostaly právo obchodovat. Na základě tohoto uvolnění lze očekávat další rozvoj obchodu.

Přidaná hodnota v sektorech dopravy, pošt a telekomunikací dosáhla hodnoty 777,7 mld. CNY, což představovalo růst 14,9%.

V posledních letech se v Číně velmi rozvíjela turistika a služby s ní spojené, po propadu v roce 2003 kvůli epidemii SARS opět nastal v roce 2004 růst. Za 10 měsíců roku 2005 uskutečnili čínští občané 25,76 mil. výjezdů do zahraničí (růst o 8,3%). Do konce října 2005 bylo schváleno 76 destinací (zemí a regionů) vhodných pro čínské turisty. Nejvíce čínští občané cestují do Asie. Dle World Tourism Organization se Čína stane do roku 2020 4. největším zdrojem turistů na světě, počítá s tím, že do zahraničí vyjede každý rok 100 mil. osob. V období leden – říjen 2005 přijelo do ČLR 100 mil. turistů, což představuje růst proti stejnému období roku 2004 o 11,57%.

V roce 2005 vláda zvýšila limit na množství měny na osobu, které si mohou čínští občané vzít s sebou do zahraničí, na 20.000 CNY (2.470 USD). Dříve tato částka činila 6.000 CNY (740 USD).

Celkové výdaje v oblasti vědy a výzkumu v roce 2004 dosáhly 184,3 mld. CNY, což je o 19,7% více než v předchozím roce a představuje 1,35% HDP (v roce 2003 bylo 1,30%). Z uvedené částky bylo 10,2 mld. CNY použito na základní výzkum, v předchozím

roce to bylo jen 8,6 mld. CNY. Celkem bylo podáno 354 tisíc žádostí o patent od domácích a zahraničních žadatelů (růst o 14,7%), z nichž bylo 190 tisíc uznáno (růst 4,4%). Úspěšně bylo vypuštěno během roku osm družic.

Další zlepšení nastalo i v oblasti technických služeb, jakými jsou kontrola jakosti, normalizace a metrologie. Bylo nově vydáno či revidováno 893 národních norem (1653 v roce 2003), z toho je 458 nových (734 v roce 2003). V ČLR pracuje 18 983 institucí odpovědných za kontrolu jakosti vyráběného zboží včetně 263 národních inspekčních center (v roce 2003 to bylo 15 676 a 245).

Pokud jde o zdravotní služby, koncem roku ČLR měla 277 tisíc zdravotnických zařízení, z toho 62 tisíc nemocnic s 3,0 mil. lůžek a 3000 institucí pro péči o matku a dítě.

2.6. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika)

Vývoj infrastruktury v posledních letech byl velmi rychlý a lze ho považovat za jeden z charakteristických rysů čínského hospodářství. Základní údaje jsou v následující tabulce:

Tab. č.3: Přehled vývoje infrastruktury za rok 2004

Položka	Rok 2004
Nové kapacity na výrobu elektrické energie	50,6 mil. kW
Transformátory energie	150 mil kVA
Nové železniční trati	1433 km
Nové dvojkoľejné trati	352 km
Nově elektrifikované trati	409 km
Silnice	46 411 km
z toho dálnice	4476 km
Nově položené optické kabely	650 tisíc km
Nová přepravní kapacita velkých přístavů	119,6 mil.tun

[7; vlastní zpracování]

V roce 2005 činil celkový objem nákladní dopravy 7.760,7 mld. tunokilometrů, růst o 15,2%. Počet cestujících se zvýšil o 3,5%. Údaje o dopravě za rok 2005 jsou uvedeny v následující tabulce:

Tab. č.4: Objem dopravy v roce 2005 a jeho růst oproti roku 2004

Druh dopravy	Objem	Růst v %
Nákladní (v mld. tunokilometrů)	7.760,70	15,2
z toho: železniční	2.073,40	7,5
dálniční	847,58	11,2
vodní	4.831,98	19,6
letecká	7,77	8,2
potrubím		
Osobní (v mld. osobokilometrů)	1.737,54	6,7
z toho: železniční	603,5	5,6
dálniční	924,2	6
vodní	6,5	-2
letecká	203,4	14,1

[7; vlastní zpracování]

Nejvýznamnějším přístavem je Šanghaj, kudy prochází asi 20% zboží připadajícího na vodní dopravu. Další významné přístavy jsou v Šenzhenu, Tianjinu a Dalianu. Objem přepravy nákladů v 10 čínských městech překročil 100 mil. tun ročně, tohoto objemu dosahuje pouze 25 přístavních měst na světě. V roce 2005 se stala Šanghaj největším světovým přístavem dle objemu nákladu (objem dosáhl 448 mil. tun). Dle kapacity přepravy kontejnerů se řadí Šanghaj a Shenzhen na 3. a 4. místo na světě po Singapuru a Hongkongu.

Dle ministerstva dopravy plánuje vláda vynaložit 160 mld. CNY (19,8 mld. USD) na budování železnic v roce 2006. Do roku 2020 má Čína vybudovat 10.000 km nových železničních tratí pro osobní dopravu a 2.000 km rychlostních železničních tratí.

V roce 2006 Čína hodlá vybudovat na venkově 180.000 km dálnic, především v hraničních, chudých a zemědělských oblastech. Do roku 2010 mají být všechny správní vesnice propojeny dálnicemi.

V roce 2005 pokračoval velký rozmach v poštovních a telekomunikačních službách, za 11 měsíců roku 2005 se za poštovní a telekomunikační služby utržilo 1.104,8 mld. CNY (136,8 mld. USD), což představuje růst o 24,3% oproti stejnému období roku 2004.

Počet pevných telefonních linek se v roce 2004 zvýšil o 49,7 mil. na 312,4 mil. účastníků, z toho je jich 210,8 mil. v městech a 101,6 mil. na venkově. Spolu s uživateli mobilních telefonů tak počet telefonů dosáhl 647 mil., takže na 100 osob připadá 51 telefonů. Celkový počet telefonů se oproti roku 2003 zvýšil o 115 mil. a oproti roku 2000 se ztrojnásobil. Přírůstek 64,87 mil. nových uživatelů mobilních telefonů znamenal dosažení celkového počtu 334,83 mil., což je o 7% více než pevných telefonních linek.

V roce 2005 přibylo 17 mil. nových uživatelů internetu (růst o 18,1%), počet uživatelů internetu tak dosáhl 111 mil. osob (2. místo za USA). K internetu má však stále přístup méně než 10% z celkového počtu obyvatel Číny (2,6% venkovského obyvatelstva, 16,9% městského obyvatelstva). V roce 2005 strávili uživatelé na internetu průměrně 15,9 hodin týdně a za připojení utratili více než 100 mld. CNY (12,3 mld. USD).

Energetický sektor zaznamenal v minulých desetiletích velký rozvoj, který pokračoval i v roce 2005. Oficiální údaje uvádějí, že v roce 2005 dosáhly kapacity pro výrobu elektrické energie výše 510 GW. V roce 2005 bylo vyrobeno 2.414,6 mld. kwh elektrické energie, což představovalo růst o 13,3%. Výroba elektřiny v termálních elektrárnách dosáhla 1.985,7 mld. kwh (růst o 12,5%), v hydroelektrárnách 364,4 mld. kwh.

Podle předběžných statistických údajů vytěžila Čína v roce 2005 celkem 183 milionu tun ropy, což představuje pokrytí 58% domácí spotřeby, a 48 miliard kubických metrů zemního plynu. Pro rok 2006 se předpokládá domácí těžba 183,6 mil.

tun. Celková těžba uhlí dosáhla 2,11 mld. tun, což znamená nárůst o 7,9% v porovnání s rokem 2004. V roce 2006 se očekává těžba 2,2 mld. tun.

Spotřeba benzínu v roce 2005 vzrostla oproti roku 2004 o 13,8% a dále poroste o 13,46% v roce 2006. Spotřeba palivové nafty vzrostla o 14% v roce 2005 a má růst o dalších 14,79% v roce 2006. Spotřeba petroleje vzrostla o 5,5% v roce 2005 a poroste o 5,1% v roce 2006.

V současnosti má Čína šest jaderných elektráren s devíti energetickými bloky. Jaderné elektrárny se nacházejí ve třech provinciích – Jiangsu (Ťiang-su), Zhejiang (Čeťiang) a Guangdong (Kuang-tung). Jaderná energie dnes představuje asi 2,3% celkově vyrobené energie ČLR. Současná kapacita jaderných elektráren je zhruba 6,5 GW. Do roku 2020 by se měla kapacita jaderné energetiky ČLR zvýšit na 36 GW a tvořit 4% celkově vyrobené energie. To by znamenalo nutnost vybudování dalších minimálně 30 nových jaderných reaktorů v příštích 15 letech.

V roce 2005 vyrobila Čína asi 1 GW větrné energie. ČLR je zatím schopna vyrábět větrné generační jednotky jen o kapacitě 200 – 600 kW, přičemž v provinciích Fujian (Fuťien), Guangdong (Kuang-tung) a ve Vnitřním Mongolsku se však již počítá s výstavbou elektrárny o výkonu 3 GW. V současnosti dokáže ČLR dodávat až 80% technologie potřebné pro výrobu tohoto druhu energie.

V březnu 2005 přijala čínská vláda Zákon o obnovitelné energii (zahrnující hydroelektrárny, větrnou energii, solární energii, geotermální energii a mořskou energii), jehož hlavním cílem je zajistit zvýšení podílu této energie na celkové spotřebě na 30% v roce 2020 (současný podíl je 7%). Zákon vstoupil v platnost od roku 2006 a vyžaduje, aby energetičtí operátoři přijímali zdroje od registrovaných producentů obnovitelné energie. Ceny za které budou operátoři energii vykupovat určuje Národní rozvojová a reformní komise. Na tyto producenty se budou také vztahovat daňové úlevy a výhodné půjčky.

2.7. Finanční sektor

2.7.1. Státní rozpočet

Tab. č.5: Státní rozpočet v uplynulých pěti letech a jeho návrh na rok 2005 (v mld. CNY):

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Příjmy	1338,0	1638,6	1890,4	2171,5	2635,6	2925,5
Výdaje	1587,9	1890,3	2205,3	2465,0	2836,1	3225,5
Deficit	-249,9	-251,7	-314,9	-293,5	-200,5	-300,0

[8; vlastní zpracování]

* návrh

Za 11 měsíců roku 2005 činily příjmy státního rozpočtu 2.894,2 mld. CNY (358,37 mld. USD), což představuje růst o 15,8%, výdaje v tomto období dosáhly hodnoty 2.532,6 mld. CNY (313,6 mld. USD), což je růst o 17,3%. Za celý rok 2005 se očekává snížení rozpočtového deficitu o 19,2 mld. CNY (2,4 mld. USD) na 300 mld. CNY (37 mld. USD). Poměr deficitu k HDP by tak klesl na cca 2%.

Dle plánu vlády pro rok 2006 dojde pravděpodobně opět ke snížení deficitu rozpočtu, a to cca o 5 mld. CNY (616,5 mil. USD). Na rok 2006 se odhadují investice do zdravotní péče ve venkovských oblastech, vzdělávání, rozvoje vědy a výstavby pro kulturní účely a ochranu životního prostředí na hodnotu 100 mld. CNY (12,3 mld. USD).

V roce 2005 vydala vláda speciální obligace (special bonds) v hodnotě 80 mld. CNY (9,9 mld. USD), což bylo o 30 mld. CNY (3,7 mld. USD) méně. V roce 2006 vláda hodlá vydat o 20 mld. CNY (2,5 mld. USD) méně speciálních obligací (special bonds), poněvadž chce omezit investice do výstavby a určitých průmyslových oborů (ocel, cement).

2.7.2. Platební bilance, devizové rezervy

Tab. č.6: Vývoj platební bilance (v mld. USD)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Běžný účet	20,519	17,405	35,422	45,875	68,659	67,264
Kapitálový účet	1,922	34,775	32,291	52,726	110,660	38,298
Chyby	-11,893	-4,856	7,794	18,422	27,045	-5,108
Celková bilance	10,548	47,324	75,507	117,023	206,842	100,453

[10; vlastní zpracování]

* leden až červen 2005

Devizové rezervy (bez zlata) po celý rok 2004 rostly až na jeho konci dosáhly 609,9 mld. USD, tzn. růst o 51,2% oproti roku 2003. Zlaté rezervy činily cca 3000 t. Obrovské zásoby přebytečného kapitálu Čína využívá např. k tomu, že nakupuje obligace amerického ministerstva financí.

Tab. č.7: Vývoj devizových rezerv v mld. USD

	2000	2001	2002	2003	2004
Devizové rezervy	165,6	212,2	286,4	403,3	609,9

Zdroj: MMF

2.7.3. Zahraniční zadluženost

Zahraniční dluh ČLR za rok 2004 dosáhl hodnoty 228,6 mld. USD. Zahraniční dluh Číny se v roce 2004 v porovnání s rokem 2003 zvýšil o 35 mld. USD, tj. o 18,1%. Nejvíce se na tomto zvýšení podílely krátkodobé půjčky (z důvodu očekávaného zhodnocení domácí měny), které vzrostly o 27,3 mld. USD a celkově tak dosáhly výše 104,3 mld. USD. Relativní ukazatel poměru zahraničního dluhu k HDP činí cca 13,9% a poměr k vývozu představoval 38,5%. Celkově však dle mezinárodních standardů tyto ukazatele nepředstavují seriózní zatížení ekonomiky země.

Hlavními věřiteli Číny zůstávají Japonsko, Hong Kong, Tchajwan, Světová banka a Asijská rozvojová banka.

Tab. č.8: Vývoj zahraničního dluhu (v mld. USD)

	2000	2001	2002	2003	2004
Zadluženost celkem	145,73	170,11	168,54	193,60	228,6
Dluhová služba (%)	7,4	6,5	5,2	5,2	5,2
Zadluženost k vývozu (%)	58,5	63,9	51,8	44,2	38,5
Zadluženost k HDP (%)	13,5	14,7	13,6	13,8	13,9

[8; vlastní zpracování]

2.7.4. Bankovní systém a pojišťovnictví

Finanční a bankovní soustava ČLR je v současné době tvořena cca 40 tisíci finančními institucemi. Dominantní postavení na trhu si udržují čtyři státní komerční banky - Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China, China Construction Bank a Agricultural Bank of China, které kontrolují zhruba dvě třetiny všech bankovních aktiv v zemi, zaměstnávají dohromady 1,6 mil. lidí a mají 125 tisíc poboček. Podnikání těchto bank je stále hodně vzdálené komerčnímu chování, což se projevuje mimo jiné tím, že tyto banky téměř neposkytují úvěry prosperujícímu a rychle rostoucímu privátnímu sektoru (1% jejich celkových úvěrů). Podíl špatných úvěrů je u těchto bankovních domů 30-50%.

Komerční banky začaly vznikat teprve v polovině osmdesátých let (některé s celostátní působností, některé pouze s regionální). Za jedinou skutečně privátní banku se považuje Mingsheng Bank (vznikla v roce 1995). V roce 1994 byly založeny ještě tři politické banky, které se specializují na rozvojové a jiné projekty centrální vlády. Čínský bankovní sektor dotváří venkovské a městské spořitelny. Speciální část tvoří zastoupení zahraničních bank.

Legislativní základ v této oblasti tvoří zákon o komerčních bankách „Commercial Bank Law“ z roku 1995. Podle této právní úpravy by se banky měly chovat „tržně“ a poskytovat půjčky jen za předpokladu minimalizace rizika. Praxe je však stále taková, že státní rada může bankám nařídít, aby poskytly úvěry na rozvojové programy strategického významu. Existují však i další zásahy do činnosti komerčních bank, jako např. centrální bankou pevně stanovené rozpětí úrokových sazeb (10% pod a 20% nad sazby PBC).

Centrální banka - The People's Bank of China (PBC) společně s ministerstvem financí jsou hlavní instituce, které dbají na dodržování měnové a finanční politiky. V dubnu 2003 byla vytvořena nová instituce China Banking Regulatory Commission, mající na starosti regulaci bankovního sektoru a dohled nad ním, jež byly do té doby v kompetenci PBC. People's Bank of China nese zodpovědnost za udržování cenové stability a za devizovou a kursovou politiku, ministerstvo financí má na starosti především přípravu státního rozpočtu, výběr daní atd. Devizové rezervy spravuje zvláštní úřad The State Administration of Foreign Exchange (SAFE).

Kvůli obavám z přehřívání ekonomiky rozhodla centrální banka dne 28. října 2004 o zvýšení úrokových sazeb. Bylo to poprvé za téměř deset let; naposledy to bylo v červenci 1995. Úrokové sazby pro roční termínované vklady se zvyšují z 1,98 na 2,25% a pro půjčky se splatností jeden rok z 5,31 na 5,58%. Zvýšení je tedy 0,27 procentního bodu v obou případech. Je však pozoruhodné, že následně Státní rozvojové a reformní komise oznámila, že nízký preferenční úrok (jeho výše nebyla zveřejněna) pro půjčky bude dále zachován u exportní-importní banky China Exim Bank pro čínské investory v zahraničí u vládou podporovaných projektů. Jedná se hlavně o projekty získání surovin, dále výrobní závody, které mají napomoci domácímu exportu apod.

V roce 2005 pokračoval rychlý rozvoj bankovních služeb. Na konci roku celkové vklady ve finančních institucích činily 28.716,3 mld. CNY (3.555,8 mld. USD), z toho vklady podniků se podílely 33,5% (9.614,4 mld. CNY, 1.190,51 mld. USD) a vklady domácností 49,1% (14.105,1 mld. CNY, 1.746,6 mld. USD). Celkové půjčky dosáhly hodnoty 19.469 mld. CNY (2.410,8 mld. USD).

Celková výše aktiv zahraničních bank působících v Číně dosáhla v loňském roce 65,9 mld. USD, což představuje 1,8% celkových aktiv v čínském bankovním sektoru. Celková výše úvěrů poskytnutých zahraničními bankami dosáhla 31,5mld USD, poměr NPL 1,3%. Podle harmonogramu vstupu do WTO, Čína se zavázala uvolnit všechna omezení pro zahraniční banky koncem roku 2006. Obecně se očekává, že tato skutečnost ještě více zvýrazní rodící se konkurenční vztah mezi domácími a zahraničními bankami, například v boji o bonitní klienty, ale také v boji o kvalifikované a zkušené pracovníky na bankovním trhu.

Koncem roku 2004 založily zahraniční banky v Číně více než 200 útvarů (včetně reprezentačních kanceláří, poboček, zastoupení apod.). Celkem 150 takových útvarů obdrželo podnikatelskou licenci pro podnikání v RMB, z toho 61 útvarů licenci pro RMB servis pro čínské podniky. Zahraniční banky disponující příslušným povolením mohou od prosince 2003 poskytovat služby v CNY, kromě cizinců a firem se zahraniční kapitálovou účastí, též čínským firmám; čínským občanům/ fyzickým osobám až od roku 2006.

Reforma finančního systému představuje jeden ze základních pilířů dalšího rozvoje čínské ekonomiky. Původní záměr počítal s tím, že se podaří v letech 1996 - 2000 postupně reorganizovat oblast bankovníctví tak, aby odpovídala měnícím se ekonomickým podmínkám. Původní časový limit na přestavbu bankovního systému se ukázal jako příliš krátký a je jasné, že reforma v tomto odvětví bude pokračovat ještě několik let. Zvláště přizpůsobení se pravidlům WTO a mezinárodním standardům nebude v této sféře snadnou záležitostí.

Se vstupem do WTO se Čína zavázala otevřít finanční služby a přijmout tyto principy:

- rozvoj devizových služeb zahraničních bank;
- pro zahraniční banky postupná liberalizace služeb poskytovaných v domácí měně;
- uvolnění operativního a finančního leasingu.

V této souvislosti vydala 1. února 2002 centrální banka pravidla „Regulations Governing Foreign Financial Institutions“, která by měla zajistit naplnění výše uvedených závazků.

Základní pravidla a podmínky fungování pojišťovacího trhu v Číně určuje National Insurance Law, který platí od října 1995 a jeho novelizovaná verze od 1.1. 2003. Novela zákona dává pojišťovnám větší volnost při stanovení většiny pojistných sazeb, při nakládání s vlastními aktivy; dále ruší nutnost oddělení majetkového pojištění od ostatních pojistných produktů. Dohled nad dodržováním zákona a nad fungováním trhu zajišťuje od listopadu 1998 (do té doby tuto funkci vykonávala centrální banka) vrcholný kontrolní orgán China Insurance Regulatory Commission. Jejím úkolem je, mimo jiné, adaptace sektoru na pravidla WTO během dohodnutého tříletého přechodného období, které běží od vstupu Číny do této organizace.

Pojištění a s ním spojené služby jsou v Číně zatím relativně málo rozvinuté, potenciál růstu trhu je stále obrovský. V roce 2005 dosáhly aktiva pojišťoven hodnoty 1,5 bil. CNY (187 mld. USD), což představuje růst o 27%. Čínské pojišťovny vybraly dohromady na pojistném částku 492,7 mld. CNY (60,8 mld. USD), v porovnání s rokem 2004 to představuje nárůst o 14%, z toho:

- za úrazové a majetkové pojištění 122,9 mld. CNY (15,2 mld. USD), růst o 12,9%;
- za životní pojištění 324,4 mld. CNY (40 mld. USD), růst o 16,6%.

Zemědělské pojišťovny vybraly na pojistkách 730 mil. CNY (90 mil. USD) o 84,26% více.

Pro zahraniční pojišťovny je dobrou zprávou, že omezení a míra regulace v oblasti pojišťovnictví postupně klesají, což je dáno závazky Číny po vstupu do WTO. Jednou z posledních výrazných změn v tomto smyslu je možnost pro zahraniční pojišťovny poskytovat skupinové pojištění. Podíl zahraničních pojišťoven na pojistném trhu Číny roste a nyní činí 6,9%.

2.8. Zahraniční obchod

2.8.1. Obchodní bilance za posledních 5 let

Růst zahraničního obchodu a vysoké pozitivní saldo v posledních 5 letech představovalo silnou stránku čínské ekonomiky. Objem zahraničního obchodu se oproti roku 2001 téměř ztrojnásobil. Vývoj za posledních 5 let je v následující tabulce:

Tab. č.9: Vývoj zahraničního obchodu (v mil. USD)

Rok	Obrat	Export	Import	Saldo
2005	1 422 120	762 000	660 120	101 880
2004	1 154 792	593 369	561 423	31 946
2003	851 207	438 371	412 836	25 534
2002	620 766	325 596	295 170	30 426
2001	509 651	266 098	243 553	22 545

[9; vlastní zpracování]

Dle statistik čínské celní správy obrat zahraničního obchodu ČLR meziročně vzrostl o 23,2% na 1,42 biliónů USD v roce 2005 (3. pozice na světě). Čínský vývoz dosáhl 772 mld. USD (růst o 28,4%) a dovoz do Číny dosáhl 660,1 mld. USD (růst o 17,6%). Dynamika vývozu převyšuje dynamiku dovozu a přispívá tak k vysokému obchodnímu přebytku ČLR. Přebytek obchodní bilance se stále zvyšuje a proti roku 2004 se hodnota ztrojnásobila na rekordních 102 mld. USD (v roce 2004 „pouhých“ 32 mld. USD).

Největšími obchodními partnery jsou EU (poprvé teprve v roce 2005), USA, Japonsko, Jižní Korea. Nejvýznamnějšími vývozními komoditami jsou přístroje na automatické zpracování dat a jejich části, oděvy a oděvní doplňky, textilní příze a vlákna. Mezi nejvýznamnější dovozní komodity patří elektronické integrované obvody, ropa, válcovaná ocel.

EU s hodnotou vzájemného zahraničního obchodu 217,3 mld. USD za rok 2005 (růst o 22,6% proti roku 2004) je největším obchodním partnerem Číny (Čína je 2. největším obchodním partnerem EU). Vývoz z ČLR do EU činil 143,7 mld. USD (růst o 34,1%) a dovoz z EU do ČLR 73,6 mld. USD (růst o 5%), obchodní přebytek ve prospěch ČLR dosáhl 70,1 mld. USD ve srovnání s 37 mld. USD za rok 2004. Komoditní struktura zahraničního obchodu mezi Čínou a EU je velice široká od výrobků s nízkou přidanou hodnotou (suroviny, textil, zemědělské výrobky) až po elektromechanické a hi-tech výrobky. Čínský vývoz hi-tech výrobků do EU významně roste (hlavní vývozní položky zahrnují počítače a jejich části, elektrické výrobky, telekomunikační zařízení a jejich části).

USA jsou 2. největším obchodním partnerem Číny s obratem 211,6 mld. USD, což představuje růst proti předchozímu roku o 24,8%. Vývoz z Číny do USA vzrostl o 30,4% na 162,9 mld. USD, dovoz z USA zaznamenal nárůst o 9,1% na 48,7 mld. USD. Přebytek obchodní bilance Číny s USA činí 114,2 mld., hodnota je o více než 30 mld. USD vyšší než v roce 2004.

2.8.2 Teritoriální struktura zahraničního obchodu

Následující tabulka ukazuje pořadí nejdůležitějších obchodních partnerů Číny a jejich obrat za rok 2005 (seřazeno podle výše obratu). Proti roku 2003 je významná změna na prvních třech místech, kdy pořadí tehdy bylo: Japonsko, USA, EU. Evropská unie se tedy stala podle ukazatele obchodního obratu nejdůležitější partner Číny, což má přirozeně i své politické důsledky. Jak je z tabulky vidět, Čína má podle svých statistik největší kladné saldo s USA a Evropskou unií.

Tab. č.10: Pořadí nejdůležitějších obchodních partnerů Číny

V mil. USD	Obrat	Vývoz	Dovoz	Saldo
EU	217 307	143 711	73 595	70 116
USA	211 625	162 899	48 726	114 173
Japonsko	184 443	83 992	100 451	-16 459
Hongkong	136 708	124 481	12 227	112 254
Jižní Korea	111 931	35 109	76 821	-41 712
Tchaj-wan	91 234	16 549	74 684	-58 135
Německo	63 251	32 527	30 724	1 803
Malajsie	30 703	10 606	20 096	- 9 490
Rusko	29 103	13 212	15 890	- 2 678
Nizozemí	28 802	25 876	2 925	22 951
Austrálie	27 248	11 061	16 186	-5 125
Vel. Británie	24 503	18 977	5 526	13 451
Thajsko	21 812	7 820	13 991	- 6 171
Francie	20 649	11 640	9 009	2 631
Kanada	19 165	11 653	7 511	4 142

[9; vlastní zpracování]

Velká část exportu Číny jde přes Hongkong, který je ve statistikách ČLR vykazován odděleně, a tím dochází ke zkreslení výše skutečného čínského exportu. Podle zveřejněné statistiky dosáhl obrat s Hongkongem úrovně 113 mld. USD, přičemž export představoval 101 mld. a import pouze 12 mld. USD (tedy saldo 89 mld. USD).

Tab.č.11: Růst zahraničního obchodu za rok 2005 (seřazeno sestupně podle růstu obratu):

Růst v %	Obrat	Vývoz	Dovoz
Rusko	37,1	45,2	31,0
Nizozemí	34	39,7	-1,5
Austrálie	33,6	25,2	40,1
Thajsko	25,8	34,8	21,2
USA	24,8	30,4	9,1
Jižní Korea	24,3	26,2	23,4
Velká Británie	24,2	26,8	16,1
Kanada	23,5	42,8	2,2
EU	22,6	34,1	5,0
Hongkong	21,3	23,4	3,6
Francie	17,5	17,3	17,8
Německo	16,9	36,9	1,2
Malajsie	16,9	31,2	10,6
Tchaj-wan	16,5	22,2	15,3
Japonsko	9,9	14,3	6,5

[9; vlastní zpracování]

2.8.3. Komoditní struktura zahraničního obchodu

Základní přehled o čínském zahraničním obchodě podle komodit je uveden v následující tabulce. Pro rok 2005 platí stejně jako v předcházejícím roce, že v peněžním vyjádření nad vývozem převažuje dovoz surového materiálu, nerostných paliv a chemikálií. Nadále pak převažuje vývoz tržních výrobků, strojů a dopravních prostředků a různých výrobků nad jejich dovozem.

Tab. č.12: Komoditní struktura zahraničního obchodu ČLR za rok 2005

2005	Vývoz z ČLR		Dovoz do ČLR	
	mld. USD	%	mld. USD	%
Potraviny a živá zvířata	22,481	19,2	9,388	2,6
Nápoje a tabák	1,183	-2,5	0,782	42,8
Surové materiály	7,485	28,1	70,212	26,8
Nerostná paliva a maziva	17,621	21,7	63,956	33,3
Oleje a tuky	0,267	80,8	3,370	- 20,0
Chemikálie	35,772	35,7	77,741	18,7
Tržní výrobky	129,126	28,3	81,159	9,7
Stroje, dopr. prostředky	352,261	31,3	290,627	14,9
Různé výrobky	194,191	24,2	60,871	21,4
Nezaříděné komodity	1,608	44,6	2,007	31,4

[9; vlastní zpracování]

2.8.4. Přímé zahraniční investice

Příliv přímých zahraničních investic (PZI) dosahuje od 90. let úctyhodné výše. V letech 1985-92 byla průměrná roční hodnota PZI v Číně 3,9 mld. USD, v letech 1993-2000 již 38 mld. USD. V roce 2004 dosáhly PZI opět rekordní úrovně, když se jejich příliv zvýšil o 13,3% v porovnání s rokem 2003. Nebylo naplněno očekávání v podobě 70 mld. USD, nicméně Čína je za USA hlavním příjemcem v objemu získaných zahraničních investic.

Tab. č.13: Vývoj přímých investic (v mld. USD)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Příliv přímých investic	38,8	38,4	44,2	52,7	53,5	60,6
Podíl investic na HDP (%)	3,9	3,6	3,8	4,0	3,8	3,7
Odliv přímých investic	-1,8	-0,9	-6,9	-5,0	-6,0	
Čisté přímé zahraniční investice	37,0	37,5	37,3	47,7	47,5	

[9; vlastní zpracování]

V roce 2004 bylo schváleno 43 664 nových projektů, což reprezentuje zvýšení o 6,4% v porovnání s předchozím rokem. Hodnota nasmlouvaných PZI se zvýšila o 33,4% na 153,5 mld. USD. Ke konci roku 2004 bylo registrováno 508 941 společností se zahraničním kapitálovou účastí, s celkově nasmlouvanými investicemi ve výši 1096,6 mld. USD, z čehož bylo reálně využito 562,1 mld. USD. Čína zaznamenala největší příliv investic z těchto deseti zemí: Hongkongu, Britských Panenských ostrovů, Korejské republiky, Japonska, USA, Tchajwanu, Kajmanských ostrovů, Singapuru, Západní Samoy, a Německa. Jmenované země měly podíl 84% na skutečně použitých PZI v roce 2004.

Tab. č.14: Struktura přímých zahraničních investic podle sektorů (hodnota v mld. USD)

	Nasmlouvané projekty	Nasmlouvaná hodnota	Skutečně použité PZI
Zemědělství, lesnictví, rybářství	1130	3,27	1,11
Těžba	279	1,16	0,54
Zpracovatelský průmysl	30386	109,74	43,02
Výroba a dodávka elektřiny, plynu a vody	455	3,96	1,14
Stavebnictví	411	1,77	0,77
Doprava, skladování, pošty a telekomunik.	638	2,37	1,27
Přenos informací, počítačové služby, softw.	1622	2,02	0,92
Velkoobchod a maloobchod	1700	2,50	0,74
Hotely a veřejné stravování	1174	2,17	0,84
Finanční služby	43	0,58	0,25
Rozvoj nemovitostí	1767	13,49	5,95
Leasing a obchodní služby	2661	6,74	2,82
Vědecký výzkum, geologický průzkum	629	1,01	0,29
Ochrana vody a životního prostředí	164	0,82	0,23
Služby domácnostem a další služby	251	0,54	0,16
Vzdělávání	59	0,17	0,04
Zdravotnictví a sociální zabezpečení	21	0,15	0,09
Kultura, sport, rekreace	272	1,01	0,45
Veřejná správa a společenské organizace	2	0,01	0,00
Celkem	43664	153,48	60,63

Ministerstvo obchodu ČLR poskytlo informace o čínských investicích v zahraničí. Celkem za minulé léta do konce roku 2004 bylo jmenovaným ministerstvem schváleno 829 projektů a přímé zahraniční investice dosáhly 37 mld. USD. Za rok 2004 to bylo 3,62 mld. USD, což představuje zvýšení proti předchozímu roku 27 %. Pokud jde o strukturu investic podle sektorů v roce 2004, lze uvést následující tabulku v mil. USD:

Tab. č.15: Struktura investic ČLR podle sektorů v roce 2004

	Objem	Podíl v %
Těžba	1910	52,8
Obchodní služby	960	26,5
Zpracovatelský průmysl	490	13,5
Velkoobchod a maloobchod	110	3,0
Ostatní	150	4,2
Celkem	3620	100,0

[9; vlastní zpracování]

Tab. č.16: Teritoriální struktura čínských zahraničních investic v mil. USD

	Objem	Podíl v %
Latinská Amerika (Kajmanské ostrovy)	1671	46,2
Asie (Hongkong, Indonésie)	1396	38,6
Evropa (Německo, Rusko)	308	8,5
Afrika (Nigerie, Jižní Afrika, Madagaskar)	135	3,7
Severní Amerika (USA)	62	1,7
Oceánie (Austrálie)	48	1,3
Celkem	3620	100,0

[9; vlastní zpracování]

Analýza investování v zahraničí ukazuje, že se velmi zvyšuje aktivita čínských firem na mezinárodním poli. Počet podniků investujících v zahraničí vzrostl o 62,5% a průměrná hodnota investic o 9,5% proti předchozímu roku.

2.8.5. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Čína patřila mezi tradiční a významné obchodní partnery bývalého Československa. Již ve třicátých letech minulého století dodávalo Československo do Číny investiční celky, např. cukrovary. Značného objemu ve vývozu investičních celků do ČLR bylo dosaženo zejména v 50. letech, kdy se Československo významnou měrou podílelo na rozvoji čínské energetiky a průmyslu. Účast tehdejšího Československa na industrializaci Číny byla významná dodávkami a zaváděním strojírenských výrob v oblasti obráběcích, textilních a obuvnických strojů, v automobilovém průmyslu a v řadě dalších oborů. V dalším období, od 70. let minulého století, byly dále realizovány dodávky investičních celků, zejména elektrárenských bloků do Shentou.

Po zrušení clearingového zúčtování plateb v 90. letech minulého století, podobně jako v případě ukončení clearingové relace s jinými teritorii, významně klesly jak dodávky investičních celků, tak i kusové dodávky, zejména nákladních automobilů a traktorů, neboť změnou platebního režimu začalo být české zboží pro čínské odběratele příliš drahé. V souvislosti s politickými změnami v Evropě v devadesátých letech a zlepšením vztahů mezi ČLR a Ruskem přestala být pro Čínu role ČR jako určitého prostředníka ve vztahu k východní Evropě významná.

V roce 1993 došlo k mimořádnému oživení českého exportu, hlavně díky rapidnímu zvýšení vývozu hutnických výrobků, nákladních a osobních automobilů, přičemž vývoz těchto komodit v roce 1994 opět výrazně poklesl a obchodní bilance se stala z českého pohledu pasivní. V posledních letech tato tendence pokračuje přes stálý růst českého exportu. Nárůst dovozů čínského zboží je mnohem dynamičtější a deficit obchodní bilance na české straně se od roku 1994 trvale zvyšuje.

Tab. č. 17: Vývoj česko-čínské obchodní bilance v posledních letech

	Vývoz	Podíl na celkovém vývozu ČR %	Dovoz	Podíl na celkovém dovozu ČR %	Obrat	Saldo
1993	252 941	1,75	79 184	0,54	332 125	173 757
1994	89 545	0,56	105 623	0,61	195 168	-16 078
1995	94 005	0,44	208 794	0,83	302 799	-114 789
1996	71 642	0,32	298 535	1,07	370 177	-226 893
1997	48 360	0,22	377 139	1,39	425 499	-328 779
1998	45 000	0,17	498 552	1,76	543 552	-453 552
1999	58 511	0,22	564 345	2,01	622 856	-505 834
2000	66 028	0,23	694 806	2,16	760 834	-628 778
2001	80 532	0,24	1 067 246	2,93	1 147 778	-986 714
2002	147 597	0,39	1 874 276	4,63	2 021 873	-1 726 679
2003	236 382	0,50	2 610 889	5,22	2 847 271	-2 374 507
2004	270 717		3 493 099		3 763 816	-3 222 382
2005	298 498		3 921 020		4 219 518	-3 622 522

[15; vlastní zpracování]

Rychlý vývoj salda v neprospěch ČR je největším problémem obchodních vztahů s Čínou. Problémem je i to, že čínské zboží se do ČR dostává přes další země formou reexportů. Podle našich informací se české zboží do ČLR dováželo také přes cca 20 dalších zemí, z nichž nejdůležitější je SRN, Rusko, Hongkong, Rakousko a Nizozemí, avšak čínské zboží se do ČR reexportovalo přes cca 75 zemí (nejdůležitější byly výše jmenované země plus Tchaj-wan a Velká Británie). Podle informací z CzechTrade z ČR do Číny v roce 2004 vyvezlo zboží 188 firem, z toho čistě domácích bylo 95 a pod zahraniční kontrolou 93.

Pokud jde o komoditní strukturu českých dovozů z ČLR, je přes obecné mínění o dominanci textilu a obuvi skutečností, že dovoz textilu tvoří pouze kolem 5 % (obuv 2 %) z celkových dovozů do ČR. Převážnou část těchto dovozů naopak tvořil dovoz počítačových a elektrotechnických komponentů. Velká část těchto výrobků je po zpracování dále vyvážena na vyspělé trhy, především země EU, což určitým způsobem zohledňuje jinak hrozící čísla obchodního deficitu s ČLR.

Tab. č. 18: Komoditní struktura obchodu ČR–ČLR v roce 2005 (v mil. USD)

Zkrácený název tříd	Obrat	Vývoz z ČR	Dovoz do ČR	Saldo
0 Potraviny a živá zvířata	53,04	1,31	51,73	- 50,42
1 Nápoje a tabák	0,20	0,03	0,17	- 0,14
2 Surové materiály (s výjimkou paliv)	41,59	14,00	27,59	- 13,59
3 Nerostná paliva, mazadla	2,63	1,57	1,06	0,51
4 Živočišné a rostlinné oleje, tuky, vosky	0,08	0	0,08	- 0,08
5 Chemikálie	127,89	30,30	97,59	- 67,29
6 Tržní výrobky	393,90	45,30	348,60	- 303,30
7 Stroje a přepravní zařízení	2 622,10	187,80	2 434,30	- 2 246,50
8 Různé průmyslové výrobky	977,98	18,18	959,80	- 941,62
9 Komodity jinde nezatříděné	0,02	0	0,02	-0,02
Celkem	4 219,43	298,49	3 920,9	- 3 622,45

[15; vlastní zpracování]

Tab. č.15: Růst v procentech proti roku 2004

Zkrácený název tříd	Obrat	Vývoz z ČR	Dovoz
0 Potraviny a živá zvířata	- 8,9	- 51,5	- 6,8
1 Nápoje a tabák	0	-70	70
2 Surové minerály (s výjimkou paliv)	6,64	97,2	- 13,5
3 Nerostná paliva, mazadla	31,5	20,8	51,4
4 Živočišné a rostlinné oleje, tuky, vosky			
5 Chemikálie	11,21	32,3	6,1
6 Tržní výrobky	32,8	6,6	37,1
7 Stroje a přepravní zařízení	4,4	1,9	4,6
8 Různé průmyslové výrobky	32	83,6	31,3
9 Komodity jinde nezatříděné	- 80	0	- 80
Celkem	12,1	10,2	12,4

[9; vlastní zpracování]

Při hodnocení celkové atmosféry obchodních a hospodářských styků, je – přes někdy dosud uváděné zmínky o tradičních nadstandardních vztazích – současný

přístup čínských státních představitelů k českým partnerům již zcela pragmatický a vychází především z vnitřních čínských zájmů. Vstřícnost vůči ČR v ČLR stále do určité míry existuje na podnikové manažerské úrovni. Potenciál této vstřícnosti je však podmíněn možností předložit konkurenceschopnou nabídku, přičemž významné je i celkové vzájemné pojetí aktuálních politicko ekonomických vztahů.

Pozitivní impuls pro rozvoj vzájemných vztahů měla návštěva prezidenta ČR Václava Klause v ČLR v dubnu 2004. Při této příležitosti byla 22. dubna 2004 v Pekingu podepsána Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou ČR a vládou ČLR, sjednaná již v souladu s právem ES/EU.

3. Čína jako klíčový hráč na poli světové ekonomiky

Ještě před pár lety se termín světová ekonomika používal výhradně ve spojení s ekonomikami vyspělých, zejména západních zemí. O Číně se nikdo příliš nezmiňoval. Ale v současné době je čínská ekonomika jednoduše příliš velká a příliš vlivná na to, aby mohla být ignorována. Čína je domovem jedné pětiny světové populace a nejlidnatější zemí světa, nicméně její ekonomický vliv se začal projevovat teprve v poslední době. HDP Číny činí 13% světové produkce (dle parity kupní síly), což ji řadí na druhé místo za USA. Čína je dnes třetím největším exportérem (za USA a Německem). Její dovozy vzrostly loni o 40% a za minulé tři roky jejich nárůst tvořily 1/3 nárůstu všech dovozů na světě. Čína se stala lokomotivou pro zbytek východní Asie, růst jejích vývozů tvořil v roce 2003 polovinu růstu všech vývozů východoasijských ekonomik. Je to také největší příjemce přímých zahraničních investic, když nadnárodní společnosti přesouvají svůj zájem do Číny, aby využily nízkých cen práce a obrovského potenciálu trhu. Bylo to zejména díky Číně a jejímu masivnímu ekonomickému růstu, že svět se vyhnul recesi po „splasknutí bubliny“ na americkém akciovém trhu v roce 2000. A čínské mohutné nákupy amerických státních obligací de facto způsobily, že se deficit běžného účtu USA nadále prohluboval.

3.1. Globální ekonomické změny

Na přelomu let 2003 a 2004 rostla světová ekonomika tempem výrazně se blížícím hranici 6%, což bylo její maximum za posledních dvacet let. Zasloužily se o něj zejména výjimečně měkká monetární politika USA a investiční boom v Číně. USA a Čína dohromady zapříčinily téměř polovinu tohoto růstu. Tempo růstu světového hospodářství podle výhledu MMF letos ve srovnání s loňskými 5,1% mírně volní. Přesto zůstane solidní - 4,3%. Světové hospodářství se tak podle expertů fondu vrací k volnějšímu, ale trvalejšímu tempu růstu. Globální ekonomika se bude také letos opírat o USA, jejichž předpokládaná dynamika (3,6%) bude nejrychlejší mezi největšími západními zeměmi. Druhým největším stimulem pro globální ekonomiku pak bude hospodářský růst v Číně, zatímco Eurozóna a Japonsko zůstanou opět pozadu.

Právě to, že světové hospodářství pohánějí z velké části jenom dvě ekonomiky, experti MMF označují jako jednu z hlavních příčin, proč jsou globální vyhlídky nadále nejisté. Tím se zvyšuje riziko, že později dojde k silnějšímu poklesu, především tehdy, když USA a Čínu současně zastihne ochlazení ekonomiky. [14]

Analytici se shodují, že letos se tempo hospodářského růstu zpomalí. Zejména pro Jižní Koreu a Japonsko to znamená, že klesne vývoz jejich investičního zboží do Číny. A protože se v důsledku nasycení trhu sníží rovněž poptávka po výpočetní technice a zábavní elektronice i v USA a v Evropě, pocítí to některé asijské země na svém vývozu také. Například Malajsie ještě vloni dokázala navýšit svůj vývoz o 11,6%. Letos to už tak dobré nebude. Lépe na tom budou země jako Čína a Indie, které mají velký domácí trh. Očekává se, že hlavním motorem letošního růstu Asie bude soukromá spotřeba. Asie se staví s očekávaným růstem 6,8% na špici mezi světovými regiony.

Tyto skutečnosti jednoznačně ukazují na razantní změny poměrů na světové ekonomické scéně. Už první desetiletí tohoto století potvrzuje některé teze o „století Asie“. Robustní ekonomický růst Číny a Indie dá globalizaci novou tvář, která už nebude mít západní, ale výrazně asijské rysy. S tím se posunou i politická těžiště. Čína bude mít do patnácti let 1,4 miliardy obyvatel, Indie 1,3 mld. Obě země budou na špici žebříčku nejsilnějších ekonomik světa i přesto, že jejich občané nebudou žít v blahobytu.

Čína předpokládá, že i dalších 15 let poroste dosavadním tempem o 8% ročně a do roku 2020 vytvoří ekonomiku v ročním HDP 3 biliony USD. Indie je nepatrně menší a počítá s mírně nižším tempem růstu. Roku 2020 tak budou v Asii tři ekonomičtí „tygři“, jejichž HDP bude vyšší než v USA a zcela přeroste i EU, což podstatně přispěje k větší vyváženosti světové ekonomiky. Asie se stane lokomotivou světové ekonomiky a převezme tak roli, kterou posledních dvacet let plnili američtí spotřebitelé. [14]

4. Prognóza ekonomického vývoje

Časopis Business Forecast Monitor přinesl ve svém čísle z května 2005 následující tabulku vývoje hlavních ukazatelů v následujících 4 letech. Uvedená prognóza byla vypracována na základě analýzy používající metodu SWOT, která pro její čtyři aspekty uvedla pro čínské hospodářství následující charakteristiky:

a) silné stránky:

- trvalý mnohaletý vysoký růst HDP;
- schopnost centrální vlády řídit úspěšně makroekonomiku země;
- vstup ČLR do WTO, plnění závazků a pokrok v otevírání se světu;
- naprostý dostatek levné pracovní síly, který přispívá k tomu, že země je vysoce atraktivní pro zahraniční investice;

b) slabé stránky:

- ČLR se může dostat do finanční krize, pokud nesníží úroveň nedobytných půjček ve státem vlastněných bankách;
- současná úroveň investování vede k přehřátí ekonomiky, v budoucnu budou zřejmě nadbytečné kapacity, což posílí deflační tlaky;
- slabá ochrana práv duševního vlastnictví;
- Čína je klasifikována jako netržní ekonomika, což ji znesnadňuje jednání při řešení antidumpingových řízení proti ní;

c) příležitosti:

- čínský ekonomický růst začíná být založen na více faktorech, např. domácí spotřebě a exportu netradičního zboží, než jen na investování;
- čínská vláda poskytuje stále větší ochranu soukromému sektoru, který je nyní nejdynamičtější složkou čínské ekonomiky a poskytuje i stále více pracovních příležitostí;
- odstranění kvót na čínský textil od 1.1.2005 umožňuje Číně více exportovat, než by jinak mohla (dohoda s EU dovoluje větší export, než by bylo za uplatnění ochranných opatření);

d) hrozby:

- vysoký hospodářský růst je trvale neudržitelný a tzv. měkké přistání ekonomiky není zajištěno;
- vysoký obchodní deficit USA a EU s Čínou vedou na silné tlaky zhodnotit čínskou měnu, což může vést k vnitřním ekonomickým potížím.

Tab. č.16: Prognóza ekonomického vývoje Číny

	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel v mld.	1,31	1,32	1,33	1,34
HDP v mld. USD	1977	2230	2493	2775
HDP na hlavu v USD	1506	1688	1877	2076
Reálný růst HDP v %	8,0	9,0	7,7	7,0
Inflace v % (spotř. ceny)	3,1	3,6	3,8	3,8
% úroku u vkladů	3,3	3,8	4,0	4,1
% úroku u půjček	5,8	6,2	6,4	6,5
Kurs měny USD/CNY	8,3	8,3	8,3	8,3
Export v mld. USD	799,2	897,1	1037,11	1185,9
Import v mld. USD	789,4	909,5	1072,5	1219,3
Saldo v mld. USD	9,98	-12,4	-35,4	-33,4
Běžný účet v mld. USD	47,0	36,1	26,3	34,9
Běžný účet v % HDP	2,4	1,6	1,1	1,3
Deviz. rezervy mld. USD	943,2	1043,3	1151,2	1268,0
Vnější dluh v mld. USD	196,7	197,8	198,8	199,8
Vnější dluh v % exportu	24,6	22,0	19,2	16,8
Vnější dluh v % HDP	10,0	8,9	8,0	7,2
Přímé zahr.inv. v mld. USD	66,3	72,5	75,4	72,1

Zdroj: Business Forecast Monitor, May 2005

4.1. Pohled do budoucnosti

Čína má optimální kombinaci velké populace a ekonomiky, která je neobvykle otevřená zbytku světa, měřeno jak dle parametrů obchodu, tak přímými zahraničními investicemi. Čínský hospodářský rozvoj a jeho integrace do světové ekonomiky může být tím nejlepším pohonem pro celosvětovou ekonomiku během příštích dekád. Čínský přínos může být třeba větší než i přínos počítačové revoluce. Čínská cesta k prosperitě rozhodně není bez rizika. Její ekonomika patrně lehce zpomalí, možná letos, možná napřesrok. Ale přesto zůstává její dlouhodobá perspektiva výborná.

V názorech na to, zda dokáže čínská ekonomika udržet razantní tempo růstu, se analytici rozcházejí. Ekonom CLSA Jim Walker předpovídá, že Čína je teprve na začátku cesty a že se tempem okolo 9% může hnát kupředu ještě celé roky. Studie MMF tvrdí, že pokud budou strukturální reformy pokračovat, zejména v bankovním sektoru a ve státních podnicích, Čína by měla být schopna hospodářsky růst tempem 7-8% minimálně ještě jedno další desetiletí. Touto rychlostí, měřeno podle parity kupní síly, předběhne Čína USA do roku 2020, i když HDP na hlavu bude pořád mnohem menší. Měřeno podle tržních směnných kurzů to potrvá ještě déle. Podle analytiků společnosti Goldman Sachs se to nestane do roku 2040, i když Japonsko předstihnou Číňané už v roce 2016.

Tyto předpovědi jsou založeny na realistických očekáváních pravděpodobného poklesu akumulace kapitálu a růstu produktivity, stejně jako na demografických předpovědích. Předpokládá se pokles růstu HDP na 5,5% mezi roky 2010-2020 a na zhruba 4% potom. Také se očekává, že reálný kurz čínské měny bude proti dolaru posilovat, ruku v ruce s růstem produktivity. Předpověď dle Goldman Sachs je však až příliš opatrná. Studie MMF porovnává rychlou integraci Číny do světového hospodářství s podobnými případy v minulosti, například poválečným Japonskem a nebo později nově industrializovanými zeměmi ve východní Asii, Jižní Koreou nebo Taiwanem. Čínský růst za posledních 25 let je o něco rychlejší než u těchto zemí, ale těm se podařilo udržet ho po velmi dlouhou dobu. Přes nemálo problémů se Jižní Koreji a Taiwanu podařilo udržet průměrné tempo růstu okolo 8% po 40 let.

Rychlost růstu nevyhnutelně klesá s tím, jak se příjem blíží tomu v rozvinutých ekonomikách. Nicméně HDP Číny na hlavu je stále hluboko pod 1/3 jihokorejského a 1/5 japonského, takže je tu stále mnoho co zlepšovat. Čínský podíl na světovém obchodu je stále menší než ten japonský nebo východoasijských tygrů dohromady ve stejném stadiu integrace, což vede k názoru, že rapidní nárůst čínských exportů může pokračovat ještě několik let. Například v roce 2003 stála Čína za 13-ti % amerických dovozů, zatímco vrchol podílu dovozů z Japonska do USA v roce 1986 byl 22 %. A i když ekonomický rozvoj Číny není až tak výjimečný, v porovnání s jejími asijskými předchůdci, je prakticky jisté, že země bude hrát klíčovou roli pro budoucnost světového hospodářství, čístě jen díky velikosti své populace. Až se zvýší příjmy na hlavu, Čína brzy zastíní své ostatní asijské sousedy.

Co když Čína zpomalí? Od začátku roku 2003 se čínská vláda snaží ekonomiku své země přibrzdit. Zatím je velice těžké jednoznačně říci, do jaké míry byly či nebyly tyto snahy úspěšné. Hospodářský růst sice pokračoval nezmenšeným tempem i v prvním kvartálu letošního roku, ale jisté signály napovídají tomu, že v dohledné době by měl asijský „obr“ přeci jen „sundat nohu z plynu“ své ekonomiky. Podle některých ukazatelů již investice i bankovní půjčky poklesly, a to poměrně výrazně.

Ale bude to stačit, aby ekonomika přistála hladce, nebo bude následovat náraz a pád, jak tomu bylo v letech 1993-94? Prudký pád by značně zpomalil světový růst. Pokud Čína zaznamená prudký pokles, zbytek světa to pořádně pocítí – v minulých třech letech tvořil čínský růst 1/3 světového, měřeno v reálném produktu dle parity kupní síly. Naštěstí ekonomika není až tak „přehřátá“, jako na začátku devadesátých let, kdy investice, bankovní aktiva a inflace narůstaly mnohem dramatičtěji; a nyní také zodpovědní konali dříve. Ale i když se Číně podaří měkké přistání (což by měl být růst okolo 7 % ročně), tak pokles růstu investic, přísunu kapitálu a surovin bude dosti výrazný, což bude mít velké globální dopady. Někteří komentátoři přirovnávají současný rozmach čínské ekonomiky k bublině amerického dotcomu, na konci 90. let.

Vzlety a pády z nedávné čínské historie připomínají obdobnou situaci v USA během industrializace na konci 19. století. To nezabránilo Americe, aby se stala největší

ekonomikou světa. Jestli bude Čína pokračovat v reformách, dosáhne většího ekonomického růstu, než se Spojeným státům mohlo kdy zdát. Během deseti let se patrně stane největším světovým dovozcem i vývozcem, a jednoho dne patrně nahradí USA v čele světového ekonomického pelotonu.³

³ [6] *The Economist*, October 2nd, 2004, A survey of the world economy s. 3-28

Závěr

Tato práce si kladla za cíl poskytnout výstižný obraz současného stavu čínského hospodářství, jeho vlivu na globální ekonomiku a jeho vyhlídek do budoucna.

Čína se díky prudkému hospodářskému rozvoji během uplynulých více jak dvaceti let stala jedním z nejvlivnějších hráčů na poli světové ekonomiky. Od konce 70. let 20. století se její ekonomika mění od striktně socialistického hospodářského systému k systému socialistické tržní ekonomiky. Nejde přitom jen o ekonomický růst, jedná se i o pozitivní dopady na celou čínskou společnost – mizí chudoba, zvyšuje se vzdělanost, zlepšují se podmínky pro život.

Navzdory tomu, že Čína je již podle většiny ukazatelů zemí s fungující tržní ekonomikou, stále se v jejím hospodářském systému vyskytuje mnoho anomálií a pozůstatků striktního komunistického režimu. Je to zejména vinou těchto prvků, které kladou překážky svobodnému podnikání, že čínský ekonomický rozvoj není ještě výraznější. Nebudou-li některé z těchto neblahých rysů odstraněny a nedojde-li v dohledné době k razantnějším reformám v některých oblastech (zejména ve finančním sektoru), hrozí, že hospodářský růst země bude výrazně zpomalen.

Přes všechna tato úskalí však nepochybuji o tom, že v budoucím hospodářském uspořádání světa bude hrát Čína jednu z hlavních rolí. A domnívám se, že odvážné předpovědi, že se Čína během tohoto století stane hlavní ekonomickou velmocí světa, nejsou až tak nereálné...

Použitá literatura

- [1] Čína. Praha: FUTURA, 2000. ISBN 80-85523-70-1
- [2] Bell, Michael W. *China at the threshold of a market economy*. Washington: International Monetary Fund, 1993. ISBN 1-55775-349-0
- [3] Maddison, A. *Chinese economic performance in the long run*. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development, 1998. ISBN 92-64-16180-5
- [4] Mengkui, W., aj. *China's economy*. China: China intercontinental press, 2004. ISBN 7-5085-0634-0
- [5] *Mezinárodní politika*. 2002-2005, Praha: Ústav mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962
- [6] *The Economist*. 2004-2006. London: The Economist Newspaper Ltd. ISSN 0007-7135
- [7] *National Bureau of Statistics of China* [online]. [cit. 3.5.2006]
Dostupné z: <<http://www.stats.gov.cn/english/index.htm>>
- [8] *Ministry of Finance People's Republic of China* [online]. [cit. 5.5.2006]
Dostupné z: <<http://www.mof.gov.cn/english/english.htm>>
- [9] *Ministry of Commerce of the People's Republic of China* [online]. [cit. 5.5.2006]
Dostupné z: <<http://english.mofcom.gov.cn/>>
- [10] *State Administration of Foreign Exchanges* [online]. [cit. 29.4.2006]
Dostupné z: <http://www.safe.gov.cn/model_safe_en/index.jsp>
- [11] *Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic* [online]. [cit. 20.4.2006]
Dostupné z: <<http://www.chinaembassy.cz/>>
- [12] *China Radio International* [online]. [cit. 29.4.2006]
Dostupné z: <<http://cz.chinabroadcast.cn/>>
- [13] *Euroekonom* [online]. [cit. 20.4.2006]
Dostupné z: <<http://www.euroekonom.cz/>>
- [14] *iHNed.cz* [online]. [cit. 2.5.2006]
Dostupné z: <<http://www.ihned.cz/>>
- [15] *Český statistický úřad* [online]. [cit. 25.4.2006]
Dostupné z: <<http://www.czso.cz/>>